

Tema: Hur ska en man eller kvinna vara?

Ämne: SO/Sv, sex och samlevnad

Rekommenderad årskurs: Gymnasiet

Lektionslängd: 40-80 minuter

Material och förberedelser: Läs igenom lektionshandledningen och kopiera upp elevbilaga 1 så att den räcker till alla grupper eller till OH.

Syfte och mål enligt Lpo94 och kursplan: Lektionen syftar till att skapa förståelse och ömsesidighet mellan individer. Frågor som behandlas är sexualitet och samlevnad samt respekt för varandra och mellan könen. Läroplanen anger bl. a. att skolan "har ett ansvar för att motverka traditionella könsmonster" och skolan "skall aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter".

Sökord: Genus, jämställdhet, fördomar

1. Inledning och syfte

Genus är vårt sociala kön, och handlar om de föreställningar om och förväntningar vi har på hur kvinnor och män bör vara: gester, kläder, språk, vad vi gör eller inte gör. Till vardags tänker vi inte så mycket på det – inte förrän någonting bryter mot det vi förväntar oss. Exempelvis när killar sminkar sig – och ännu mer om en 50-årig man skulle göra det. Eller om en tioårig kille skulle komma i kjol till skolan, eller en tjej som jämt har skrap- och blåmärken på knäna.

Kanske är det särskilt viktigt att diskutera våra föreställningar om män och maskulinitet, eftersom det diskuteras mindre, och en förändring av hur vi ser på maskulinitet – inte minst hur män ser på maskulinitet – främjar jämställdhet.

Lektionen syftar till att låta eleverna reflektera över hur vi bekömar egenskaper och uttryck. Elevernas ges även möjlighet att ifrågasätta och vidga de ramar könen tillåts röra sig inom.

Övningen kan antingen göras gemensamt i helklass där lärare/ledaren leder övningen, eller som grupparbete som följs upp i helklass. Det kan vara givande att göra den med killarna i klassen för sig och tjejerna för sig, som man sedan följer upp i helklass med både tjejer och killar. I första hand kan killarna då arbeta med hur en man ska vara och tjejerna en kvinna. Har man tid kan man också låta dem arbeta med det andra könet. I "Instruktion och genomförande" här nedan beskriver vi grupparbetsvarianten.

2. Instruktion och genomförande

a) Inled lektionen med att dela in klassen i grupper. Det kan vara intressant att dela in klassen så att man dels har ett par enkönade grupper, dels grupper som är blandade killar och tjejer, för att se om de listade egenskaperna blir olika beroende på gruppammansättningen.

b) Dela sedan ut elevbilaga 1 och låt grupperna lista egenskaper och ord som de förknippar med en "man" respektive "kvinna" utifrån frågan:

- Hur bör en riktig man /kvinna vara?

Man kan låta grupperna arbeta med det ena könet först en kort stund, och sedan det andra könet.

Obs! Det ska inte handla om ideal- eller drömpartner, utan om hur vi förväntas var generellt. I det finns naturligtvis också föreställningar om kropp, sexualitet och kärlek.

c) Låt sedan de olika grupperna i helklass redovisa eller berätta för de andra vilka egenskaper och ord som de har listat. Skriv upp dem på tavlan. Låt grupperna redovisa alla ord, även de som andra grupper eventuellt har nämnt. Diskutera olika egenskaper, det som skiljer och inte skiljer. Det är viktigt att utgå från de listade orden och börja där, men utifrån den kunskap man som vuxen har vidga diskussionen till att gälla andra företeelser som kanske inte så att säga syns på tavlan. Skriv gärna ner de saker som väcker mest diskussion och utveckla resonemanget kring dessa.

Exempel på egenskaper som kan komma upp (dessa kan du även använda för att få igång diskussionen):

Man	Kvinna
stark	snäll
rolig	snygg
hård	söt
makt	gilla barn
gilla tjejer	mjuk
smart	sexig

d) Fortsätt lektionen med att diskutera följande frågor:

- Känner ni någon som har alla de egenskaper som ni listat som typiskt kvinnliga eller manliga?
- Hur är de män och kvinnor ni känner? Släktingar, tränare, föräldrars arbetskamrater osv.
- Hur presenteras män och kvinnor i till exempel filmer eller i dokusåpor? Var för tror ni att det är så?

e) Försöka koppla den tidigare diskussionen till elevernas egen ålder genom att diskutera exempelvis följande frågor:

- Vill alla killar ha många tjejer?
- Killar som vill ha killar? Tjejer som gillar tjejer?
- Hur reagerar man på killar som vill arbeta med små barn eller dansa balett?
- Är det mer okej för en kille att spela i ett rockband än att dansa balett?
- Balett kräver ju muskler och en vältränad kropp = manligt. Vad gör i så fall balett "omanligt"?
- Hur uppfattas en tjej som spelar trummor i ett rockband?
- Vad är en pojkflicka? Varför uppfattas ofta pojkflickan som mer positivt än exempelvis flickpojken?
- Hur ska man vara som tonåring för att uppfattas som kvinnlig eller manlig?
- Hur tror ni att idealen påverkar hur vi är och vad vi gör? Fundera på hur ni själva tänker eller agerar i till exempel situationer inom idrott eller skola, där ni förväntas att agera antingen manligt eller kvinnligt?
- Tror ni att idealen såg annorlunda förr? På vilket sätt? Hur tror ni att de kommer se ut i framtiden?
- Vad tror ni påverkar vår syn på vad som manligt och kvinnligt?

3. Summering, fördjupning och uppföljning

Arbeta gärna med andra lektioner från RFSU som behandlar sex och samlevnad samt genus.

Vill ni fördjupa Er kan ni arbeta med följande material:

- Bland horor, bockar och bögar, RFSU 2004.
- Genus – så här påverkar det dig. Lärobok. Författare: Helena Josefson Natur och Kultur 2005.
- Genusmaskineriet, Utbildningsradion 2005.
- Se även www.rfsu.se/skolsajt.se. Där finns artiklar, litteraturförslag m.m.

Gruppens uppgift är att lista egenskaper och ord som de förknippar med en "man" respektive "kvinna" utifrån frågan:

Hur bör en riktig man/kvinna vara?

Tänk på att ni sedan ska diskutera och även motivera era svar!

Man	Kvinna